

ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Smo dobili še enega brezzobega tigra?

Po letu in pol so v instituciji, ki jo vodi Miha Lobnik, še daleč od tega, da bi lahko obravnavali prijave domnevne diskriminacije

Urška Mlinarič

Pred letom in pol je, tudi pod grožnjo denarne kazni iz Bruslja, parlament s sprejetjem zakona o varstvu pred diskriminacijo uzakonil institucijo zagovornika načela enakosti. V njej naj bi samostojno in neodvisno skrbeli za tri temeljna področja; spodbujanje enakopravnosti in preprečevanje diskriminacije, zagotavljanje podpore tistim, ki so bili izpostavljeni diskriminaciji in sodelovanju v sodnih postopkih ter so odločali o sprejetih pritožbah o diskriminaciji in seveda kršiteljem izrekli učinkovite sankcije.

Po letu in pol je institucija, ki jo vodi **Miha Lobnik**, še daleč od uredničenja vseh omenjenih nalog. Ali, kot pravi Lobnik, ki je konec aprila v parlament poslal poročilo za minulo leto: "V tem času smo postavili temelje za delovanje, saj je institucija nastala tako rekoč iz nič. Državni zbor jo je ustanovil le na papirju in ob mojem imenovanju ni obstajala niti kot pravna oseba, ni imela ne lastnih prostorov in ne sodelavcev." Po dobrem letu in dvigu

letnega proračuna s 250 tisoč evrov na pol milijona evrov, je končno lahko najela lastne prostore in ima danes ob Lobniku zaposlenih pet ljudi in tri pripravnike. Kljub temu institucija še ni začela obravnavati prijav domnevne diskriminacije, samo lani so jih prejeli 79, iz obdobja prejšnjega zagovornika 2012-2016, ko je ta deloval pod okriljem ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter enake možnosti, imajo še 200 primerov. Tako se vloge prijaviteljev domnevne diskriminacije na čakalju, potrdi Lobnik. Razlog je luknjičast zakon, ki je ovira pri sprejetju poslovnika, kot ključnega dokumenta za začetek obravnave prijav, pravi zagovornik.

Delo institucije je omejeno

"Ne želimo sprejeti poslovnik, zaradi katerega bi zadeva na končni instanci padla. Preizkušati zakonitost postopkov na hrbtih diskriminiranih ljudi pa si ne moremo privoščiti, zato bomo

takoj, ko bo potrjena nova vlada, pristojnim ministrstvom predlagali novelo zakona, ki nam bo poleg sistemskosti omogočil tudi bolj učinkovito obravnavano posameznih primerov."

Posamezne primere diskriminacije lahko namreč po zakonu obravnavajo tudi inšpektorati, odgovorni za področje, na katerem do diskriminacije prihaja. Ti imajo za razliko od zagovornika možnost, da ugotovljeno diskriminacijo tudi sankcionirajo. "Smernice Sveta Evrope pa narekujejo, da bi institucija zagovornika načela enakih možnosti morala imeti ne le možnost ugotavljanja, ampak tudi sankcioniranja diskriminacije," pojasnjuje Lobnik. Tako so se kot utemeljene izkazale na glas izrečene bojazni ob ustanavljanju institucije, da bomo dobili še enega brezzobega tigra. Delo institucije je omejeno.

Lobnik opozarja: "Pristojna oblast v državi se mora jasno opredeliti, ali so ustanovili ta organ samo zato, da se je Slovenija izognila evropski kazni, ali smo ga sprejeli, da bi na področju preprečevanja diskriminacije in boja proti njej na podlagi osebne okolščine končno začeli sistemsko delati. Kot predstojnik institucije sem odgovoren za izvajanje vseh z zakonom predpisanih nalog, za kar pa potrebujem več strokovnih sodelavcev. V Evropi noben primerljiv organ nima tako malo osebja kot pri nas. Na Hrvaškem ima zagovornik 25 zaposlenih, v Srbiji 40 in v Bolgariji 90. Prav tako so jasne mednarodne smernice; država mora zagotoviti denar za resnično neodvisno delovanje te institucije."

Še daleč od samostojnosti

Vladne argumente o postopni rasti institucije in nujnosti dela s sredstvi, ki so na voljo, ki jih je ta navajala že ob lanskem opozarjanju nevladnih organizacij na nezadostno financiranje institucije zagovornika, Lobnik razume kot "nedopustno vmešavanje v samostojen organ". "Od nas se pričakuje, da bomo sposobni kritično vrednotiti vladne poteze, medtem pa smo zaradi pomanjkanja denarja vselej v odvisnosti od vlade. Tudi zato ne morem privoliti v počasno rast organa," pravi Lobnik, ki se boji, da bo konec maja, ko se izteče enopolletno prehodno obdobje, ko jim je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve z 18 pooblaščenimi zagotavljalo strokovno-tehnično pomoč, delovanje še bolj oteženo in usmerjeno v administrativne stvari namesto v izgradnjo pomoči tistim, ki menijo, da so diskriminirani. Lobnik se je po 14 mesecih prošelj, pred tedni prvič sestal tudi s predsednikom vlade, ki opravlja tekoče posle, **Mirom Cerarjem**. Ta je pokazal razumevanje za težave, a kaj, ko je usoda njegove stranke po volitvah negotova. Kljub temu je Lobnik odločen, da bodo v kratkem pripravili temeljit finančni načrt za leto 2019, ki bo primerljiv s sorodnimi institucijami v državi in ga, takoj ko bo potrjena nova vlada, tudi predložili. "Vztrajali bomo, saj moramo uresničevati vse zakonske naloge. To je edina možna pot." Do takrat se zdi najbolj učinkovita pot tistih, ki menijo, da so žrtve diskriminacije, prijave na pristojne, sicer preobremenjene inšpektorate, ki imajo možnost začeti postopke zoper domnevne kršitelje tudi brez njihove privolitve.

Miha Lobnik: "V Evropi noben primerljiv organ nima tako malo osebja kot pri nas. Na Hrvaškem ima zagovornik 25 zaposlenih, v Srbiji 40 in v Bolgariji 90." Foto: Robert BALEN

79

pobud o domnevni diskriminaciji je prejel zagovornik načela enakosti.

11

se jih je nanašalo na diskriminacijo zaradi invalidnosti, po 10 zaradi spola, rase ali etničnega porekla in verskega prepričanja.

31

je primerov dolgotrajne, ponavljajoče se diskriminacije.

70

odstotkov primerov: povzročitelj je pravna oseba; med osebami javnega prava centri za socialno delo, sledijo sodišča in upravna enota, pri osebah zasebnega prava ponudnik storitev ali delodajalec.

*statistika letnega poročila za 2017

Najpogosteje diskriminirani pri delu

Zagovornik načela enakosti je lani izpeljal raziskavo o diskriminaciji v Sloveniji. Raziskava, opravljena na reprezentativnem vzorcu 1011 anketirancev v starosti od 15 do 75 let, je pokazala, da skoraj petina (17 odstotkov) vprašanih meni, da je bila v zadnjem letu diskriminirana, med temi skoraj polovica na delovnem mestu, sledi področje zdravstva. Več kot tretjina (36 odstotkov) meni, da se je v zadnjih letih situacije glede enakosti in diskriminacije v državi poslabšala. Poleg tega 63 odstotkov vprašanih ne pozna niti enega organa ali pravnega akta za boj proti diskriminaciji. Skrb vzbuja tudi, da trije od štirih vprašanih, ki so menili, da so bili diskriminirani, niso sprožili nobenega postopka; med razlogi so navedli, da to ne bi ničesar spremenilo, ne vedo, na koga naj se obrnejo, ali pa jih skrbi, da bi s tem zadevo še poslabšali.